

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานิ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
INTEGRATION OF BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE PUBLIC
PARTICIPATION IN THE ADMINISTRATION OF TANI SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, PRASAT DISTRICT, SURIN PROVINCE

พระวิกรม อธิธิญาโณ¹, พระมหาวิศิต ธีรวิโส²,
วรภุริ มุลสิน³ และพระปลัดสุระ ญาณธโร⁴

Phra Wigrom Itthiyano¹, Phramaha Wisit Dhirawangso²,
Worabhuri Moolsin³, Phrapalad Sura Yanatharo⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์¹⁻⁴
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus¹⁻⁴
E-mail: Wigrom.prommaaoun@gmail.com¹

ได้รับบทความ: 24 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 31 พฤษภาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 31 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ และเพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานิ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 รูปหรือคน เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า:

1. ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านการบูรณาการหลักศาสนาธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ
2. ผลการเปรียบเทียบสมมุติฐาน พบว่า เพศ อายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย และการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย
3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมและให้

เกียรตินันทุกระดับ ควรวางแผนและจัดระบบการบริหารอย่างรอบคอบ ตรวจสอบความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงจัดสรรบุคลากรและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับภารกิจบริการประชาชน ตลอดจนมีการทบทวนแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณชน พร้อมทั้งควรเปิดใจยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กร ด้วยทัศนคติเชิงบวก เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและยกระดับประสิทธิภาพของการบริหารงานโดยรวม

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วม

Abstract

The purpose of this article to: 1) study the level of public participation in local administration, to compare the levels of public participation in administrative processes, and to propose guidelines for integrating Buddhist principles to enhance public participation in the administration of the Tani Subdistrict Administrative Organization, Prasat District, Surin Province. The research employs a mixed-methods approach, consisting of quantitative research using questionnaires to collect data from a sample of 380 people. The statistical tools used include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The qualitative research involves in-depth interviews with 10 individuals, and the data is analyzed using content analysis within context and presented in essay form.

The research results found that:

1) In terms of participation in decision-making. 2) In terms of participation in implementation. 3) In terms of participation in benefiting. 4) In terms of participation in inspection and evaluation. 5) In terms of revitalization of Buddhist principles: *Sāraṇīyadhamma* principles.

2) Hypothesis testing showed no significant differences in opinions based on gender or age, thus rejecting those hypotheses. However, differences in education, occupation, and monthly income were associated with differing opinions, supporting those hypotheses.

3) To enhance participation through Buddhist principles, the local administrative organization should foster inclusive decision-making, mutual respect, and transparent processes. It should ensure adequate planning, personnel, resources, and budget allocation to meet public needs. Encouraging community oversight is seen as a means to strengthen transparency and organizational efficiency.

Keywords: Integration, *Buddhadhamma*, Participation

บทนำ

การบริหารระดับพื้นที่เป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นช่องทางให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางพัฒนาพื้นที่ของตน ซึ่งช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพ ความเข้าใจ และทักษะในการบริหารภาครัฐระดับต้น หากชาติใดมีโครงสร้างการบริหารระดับพื้นที่ที่มั่นคง ก็จะเอื้อต่อความมั่นคงของระบอบการปกครองโดยรวมด้วย สำหรับเมืองไทยในปัจจุบัน มีรูปแบบของหน่วยงานระดับพื้นที่ที่รับผิดชอบงานบริหารประกอบด้วย หน่วยบริหารจังหวัด หน่วยบริหารเทศบาล หน่วยงานกรุงเทพมหานคร หน่วยเมืองพัทยา และหน่วยบริหารตำบลการบริหารระดับพื้นที่ยังมีบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชน ทำให้การกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การมีหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนช่วยให้การจัดบริการสาธารณะ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม และสิ่งแวดล้อม ดำเนินไปอย่างรวดเร็วเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ โดยมีระบบเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นยังเป็นช่องทางสำคัญที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนในการเลือกตัวแทนผู้บริหารและสภาท้องถิ่น ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการปกครอง เป็นการวางรากฐานของ “การเมืองภาคพลเมือง” ที่เน้นการมีส่วนร่วม การตรวจสอบถ่วงดุล และความโปร่งใส (กระทรวงมหาดไทย, 2548)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักในการดูแลและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานดูแลพื้นที่ท้องถิ่นนับเป็นองค์ประกอบหลักที่มีบทบาทในการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยทำหน้าที่ให้บริการที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งชาติ ปี 2550 ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงระบบการเมือง โดยส่งเสริมสิทธิ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมการใช้อำนาจของภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการเมืองระดับชุมชนให้มั่นคงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในช่วงก่อนหน้านี้ การเมืองในระดับชุมชนมักอยู่ในวงจำกัด มีเพียงกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งหรือกลุ่มที่มีบทบาทในสภาท้องถิ่นที่เข้ามำกำหนดทิศทางสำคัญ ขณะที่ประชาชนทั่วไปยังไม่มีสิทธิเข้าร่วมกำหนดแนวทางใช้บหรือการบริหารจัดการโดยตรง เป็นระบบที่รวมอำนาจไว้กับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 จึงมุ่งเปลี่ยนผ่านจาก “ระบบที่ขับเคลื่อนโดยนักการเมือง” สู่ “ระบบที่ขับเคลื่อนโดยคนในพื้นที่” ผ่านการเพิ่มช่องทางให้พลเมืองเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอน ทั้งการวางนโยบาย การติดตาม ตรวจสอบ และร่วมพัฒนาพื้นที่ของตน อันเป็นพื้นฐานของการเมืองในระบบประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (กรมการปกครอง, 2547) ซึ่งแนวทางดังกล่าวยังส่งผลให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และพร้อมรับฟังเสียงของประชาชนมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่บริหารตามภารกิจปกติ แต่ยังคงเป็นเวทีกลางในการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการวางแผน การใช้ทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณจนถึงการติดตามและประเมินผล ยังช่วยสร้างการเรียนรู้เรื่องการเมือง การบริหาร และการพัฒนาในชีวิตจริง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างประชาธิปไตยแบบมีพลวัตและหล่อหลอมให้พลเมืองมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระยะยาว หากหน่วยปกครองท้องถิ่น

สามารถบริหารจัดการด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ พร้อมกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ก็จะช่วยให้การเมืองในระดับชุมชนเข้มแข็งยิ่งขึ้น และเป็นรากฐานที่มั่นคงต่อการพัฒนาในระดับประเทศในอนาคต

องค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นองค์กรท้องถิ่นระดับกลางที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างรอบด้าน โดยยึดแนวทางการบริหารที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “มีความรู้ทันสมัย สุขภาพอนามัยดี มีเกษตรอินทรีย์ นำพาสู่วิถีชีวิตพอเพียง” ซึ่งสะท้อนถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนการกำหนดยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านดังกล่าว ถือเป็นแนวทางที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร เพื่อสนับสนุนการผลิตที่ปลอดภัย สร้างรายได้ และอนุรักษ์ทรัพยากรดินน้ำ 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการค้าการลงทุน และการบริการ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง 3) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน โดยใช้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และธรรมชาติเป็นจุดเด่น 4) ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อรักษาสมดุลทางธรรมชาติและคุณภาพชีวิต 5) ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และสวัสดิการต่าง ๆ และ 6) ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัย เพื่อให้ชุมชนมีความสงบเรียบร้อย ปลอดภัย และน่าอยู่ ด้วยด้านยุทธศาสตร์เหล่านี้ องค์การบริหารส่วนตำบลตานี จึงมุ่งเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างของการบริหารท้องถิ่นที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตดั้งเดิมกับความทันสมัยอย่างลงตัว (องค์การบริหารส่วนตำบลตานี, พ.ศ. 2566-2570) การพัฒนาท้องถิ่นควรดำเนินไปตามยุทธศาสตร์และแผนงานที่ครอบคลุมทุกมิติ โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ควรมุ่งส่งเสริมและยกระดับศักยภาพของชุมชนในด้านการค้า การลงทุน และการบริการ ผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ในด้านสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ภายใต้แนวทางที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ส่วนการยกระดับคุณภาพชีวิต ควรมุ่งเน้นการสร้างสังคมที่เข้มแข็งบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม และการพึ่งพาตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการร่วมกำหนดทิศทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างมั่นคง ยั่งยืน และเป็นธรรม

การแก้ไขปัญหาความร่วมมือของประชาชนดังกล่าวนี้ นอกจากการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นไม่ใช่เพียงภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลตานีในฐานะหน่วยงานของรัฐเท่านั้น แต่ควรเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ประชาชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กรอบของกฎหมายและบริบทที่เหมาะสม อีกทั้งการน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะ "สาราณียธรรม 6 ประการ" ถือเป็นแนวทางสำคัญที่

สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน ช่วยสร้างความรัก ความเคารพ ความเมตตา และการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย, 12/491-492/529-533) การเสริมสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในสังคม ควรยึดหลักเมตตาทายกรรมและเมตตาวิจิตรกรรม คือ การแสดงความปรารถนาดีและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งทางร่างกายและคำพูดอย่างสุภาพ ซึ่งการดำเนินงานระหว่างประชาชน หน่วยงานรัฐ และภาคส่วนต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยทั้งหลักกฎหมายและแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ร่วมกัน การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ "สาราณียธรรม 6 ประการ" เข้ามาประยุกต์ใช้ ถือเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ช่วยหล่อหลอมความรัก ความเคารพ ความเข้าใจ และความเมตตาในสังคม ทั้งด้านความคิด วาจา และการกระทำ พร้อมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมการแบ่งปัน การอยู่ในศีลธรรม และการมีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและสังคมให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง

การส่งเสริมความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพยังควรเน้นการสร้างพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดกว้างและเคารพซึ่งกันและกัน โดยการประชุม การเสวนา และกิจกรรมสาธารณะที่จัดขึ้นควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การส่งเสริมให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะช่วยให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการพัฒนา ทั้งนี้ การหลอมรวมหลักธรรมเข้ากับกระบวนการบริหาร เช่น ความอดทน การให้อภัย และการเสียสละเพื่อส่วนรวม จะช่วยลดความขัดแย้ง เพิ่มความเข้าใจ และสร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีในทุกระดับของสังคม ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรและชุมชนให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง

จากปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจดำเนินการศึกษาในหัวข้อ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” โดยมีเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารจัดการบริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตานีให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อประชาชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

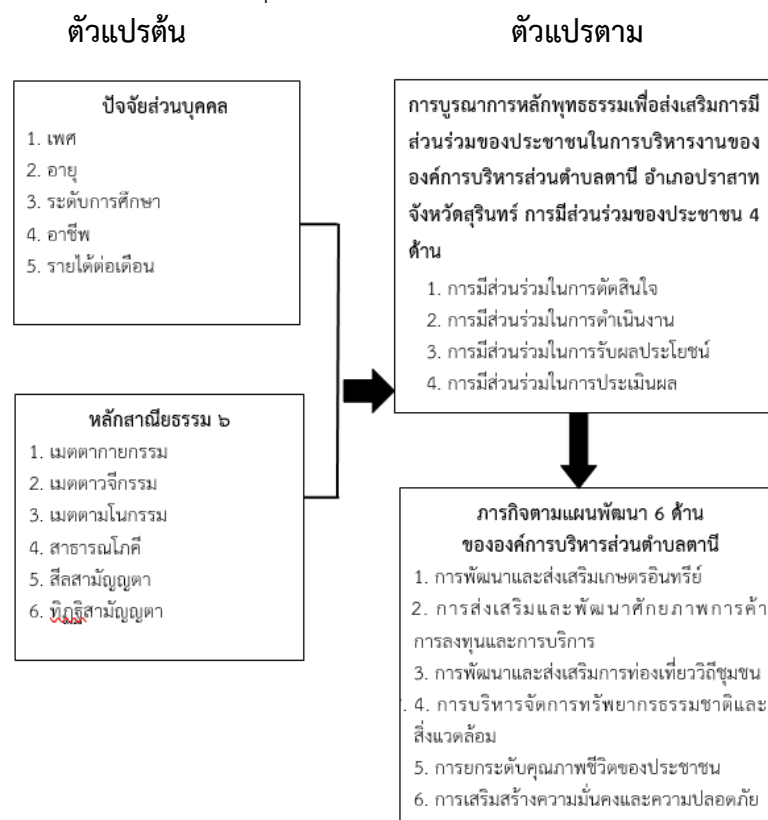
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษามากยิ่งขึ้นไปโดยแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1. หลักสาราณียธรรม 6
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงาน
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
6. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสาราณียธรรม, หลักการมีส่วนร่วม และ การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สามารถใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลธานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” ได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ซึ่งมีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 7,317 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลตานี, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบดีค่าประชากรจากสูตรของ Taro Yamane (อภินันท์ จันตะนี, 2549:35) ในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคาดเคลื่อน 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการหลักสราณีธรรม 6 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

โดยแบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมี 4 ด้าน และหลักสราณีธรรม 6 จำนวน 24 ข้อ แบ่งออกเป็น ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน 6 ข้อ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	จำนวน 6 ข้อ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	จำนวน 6 ข้อ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางการบูรณาการหลักสราณีธรรม 6 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งมีลักษณะเป็นปลายเปิด

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง)โดยมีโครงสร้างที่บูรณาการหลักสราณีธรรม 6 ในการสัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยในแต่ละด้านจะสัมภาษณ์ใน

ประเด็นปัญหาอุปสรรคและแนวทางการบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ เพื่อขอความร่วมมือไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน 379 ฉบับ แจกกับประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในเขตรับผิดชอบให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นประชากรในการศึกษา โดยเลือกประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 379 คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ ประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และพรรณนาสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบ สมมติฐานการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาทจังหวัดสุรินทร์ โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่องการบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการพิจารณาบริบทของข้อมูล โดยประมวลข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งนำแนวคิดจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้สามารถสะท้อนภาพรวมของประเด็นการศึกษาได้อย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ผลระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 54.80 ด้านอายุ มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/เทียบเท่า จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ด้านอาชีพส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 39.60 ด้านรายได้ส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน คือ ตั้งแต่ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมตามตารางที่ 1

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์	ระดับความคิดเห็น		
	0	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.63	0.290	มากที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.65	0.250	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	4.68	0.260	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	4.67	0.280	มากที่สุด
5. ด้านการบูรณาการหลักพุทธธรรม: หลักสาราณียธรรม	4.68	0.240	มากที่สุด
รวม	4.66	0.264	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{O} = 4.66$; S.D. = 0.264) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบูรณาการหลักพุทธธรรม: หลักสาราณียธรรม ($\bar{O} = 4.68$; S.D. = 0.240) และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{O} = 4.68$; S.D. = 0.260) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ($\bar{O} = 4.67$; S.D. = 0.280) และถัดมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{O} = 4.65$; S.D. = 0.250) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{O} = 4.63$; S.D. = 0.290) โดยเรียงตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน ($t = -0.714$, $\text{Sig.} = 0.682$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการ

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F=0.482$, $\text{Sig.}=0.790$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) ผลการเปรียบเทียบความเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน ($F=6.329$, $\text{Sig.}=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

4) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ พบว่าแตกต่างกัน ($F=22.156$, $\text{Sig.}=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

5) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ พบว่า แตกต่างกัน ($F=2.984$, $\text{Sig.}=0.019$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นประชาชนต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี โดยจำแนกตามการบริหาร 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลและ 5) ด้านการบูรณาการหลักพุทธธรรม : หลักสาราณียธรรม ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($0 = 4.66$; $S.D. = 0.264$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัญญาณี บุญทองคำ (2558: 89-91) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($t = -0.714$, $\text{Sig.} = 0.682$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ แจ่มยิ่ง (2564: 391) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี” พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F=0.482$, $\text{Sig.}=0.790$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรود (2562) ได้

ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสารณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” สรุปได้ว่า ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้ เป็นไปตามสมมติฐานส่วนด้านเพศ อายุ และตำแหน่งหน้าที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ผลการเปรียบเทียบความเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน ($F=6.329$, $Sig.=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัญญาณี บุญทองคำ (2558: 178-180) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ พบว่า แตกต่างกัน ($F=22.156$, $Sig.=0.000$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรักษ์ สังสหาติ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก” ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ พบว่า แตกต่างกัน ($F=2.984$, $Sig.=0.019$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของณัญญาณี บุญทองคำ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า การจำแนกตามรายได้ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระกิตติชัย ปญญารโ (2557) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ด้วยหลักสารณียธรรม 6 ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตานี หน่วยบริหารตำบลตานีควรยึดแนวทางคิดที่ก่อให้เกิดคุณต่อคนในชุมชน พร้อมเปิดเวทีให้คนทั่วไปได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ควรต้อนรับข้อเสนอแนะด้วยถ้อยคำที่นุ่มนวล

จัดให้มีการประชุมที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้เพื่อพูดคุย หาทางออกของปัญหาร่วมกัน ควรลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบสภาพแวดล้อม รับฟังข้อขัดข้องหรือความต้องการของชาวบ้าน พร้อมชักชวนให้ร่วมมือในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เสริมกำลังใจเมื่อชาวบ้านเจอกับเหตุการณ์ลำบาก ไม่กล่าวถ้อยคำที่ทำให้รู้สึกด้อยค่า แต่ควรชี้แนะแนวทางที่เหมาะสมและเกิดผลดี และส่งเสริมการเกื้อหนุนกันด้วยท่าทีสุภาพ ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ใช่กำลังหรือกระทำให้ผู้อื่นเสียหาย ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม กระทำสิ่งถูกต้องอย่างต่อเนื่อง พร้อมดูแลผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนด้วยความใส่ใจและจริงใจ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิบูลย์ธรรมสถิต ฐิตสุโข (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักสาราณียธรรม 6 ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการส่งเสริมการนำหลักสาราณียธรรม 6 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลตำบลร่อนพิบูลย์ด้านเมตตาการุณกรรม

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตานี ควรมีแนวคิดใคร่ครวญและกำหนดแนวทางให้ชัดเจน ตรวจสอบความพร้อมของสิ่งที่เอื้อต่อการดำเนินงาน รวมถึงบริการแก่คนในพื้นที่ ควรจัดระบบงานเอกสารให้เป็นระเบียบ พร้อมวางแผนการใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับปริมาณภาระงาน เพื่อให้บริการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ไม่เกิดข้อผิดพลาด การให้บริการควรมีท่าทีสุภาพ ใช้น้ำเสียงและถ้อยคำที่อ่อนโยน พูดให้ชัดเจน เข้าใจง่าย มีมารยาทในการต้อนรับผู้มาติดต่อ ช่วยเหลืออย่างเต็มที่ พูดเสริมพลังทางใจ ให้กำลังใจในการทำงาน หลีกเลี่ยงคำพูดที่ไม่ก่อให้เกิดผลดี ไม่เอ่ยวาจาจากล่าวถึงผู้อื่นในทางลบ แต่ให้เน้นการชี้แนะแนวทางที่มีคุณค่าและส่งผลดีต่อส่วนรวมเป็นหลัก จึงได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศรีธัญญกุล ภัททมงคลโล, (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย” พบว่า การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้านโดยใช้หลักธรรมในเรื่องของสาราณียธรรม 6 ประการเพื่อที่จะสร้างความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างประชาชนกับชุมชนในแต่ละด้าน

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตานี ควรมีแนวทางคิดและเตรียมแผนพัฒนาในระดับชุมชนอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบ ทบทวนแนวทางตั้งงบประมาณกระจายทรัพยากรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของพื้นที่ ควรใส่ใจแก้ปัญหาที่คนในพื้นที่ร้องขออย่างสม่ำเสมอ และทำให้ถึงที่สุดเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ควรกล่าวเชื้อเชิญให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเจตนาที่ดี พร้อมเปิดโอกาสให้เข้าร่วมวงพูดคุยในเรื่องการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบ เพื่อสร้างความเข้าใจและให้แนวทางที่เป็นประโยชน์ และควรอุทิศแรงในการดูแลช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ และปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด ให้ความสำคัญกับการเคารพความคิดเห็นที่ต่างกัน และยึดหลักความเป็นธรรม ซึ่งหน่วยบริหารตำบลตานีควรดูแลเรื่องงบประมาณอย่างรอบคอบ กระจายทรัพยากรตามความจำเป็นของแต่ละพื้นที่ โดยรับฟังข้อร้องเรียนจากคนในชุมชนและนำมาจัดสรรให้เหมาะสมอย่างเสมอภาค จึงได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศรีธัญญกุล ภัททมงคลโล, (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย” สภาพปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ซึ่งจาก

การศึกษาในแต่ละด้านของการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย พบว่าด้านการปกครองมีปัญหาในเรื่องพระสงฆ์ที่ยังไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางคณะสงฆ์อย่างเต็มที่ที่มีการปฏิบัติไม่ตรงตามหลักพระธรรมวินัยและข้อวัตรปฏิบัติที่เป็นความงามของการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ที่เป็นสิ่งที่จะสร้างความน่าเลื่อมใสความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับพระสงฆ์ในด้านของการศึกษานั้นพระสงฆ์มีบทบาทในเรื่องของการสอนและการเรียนนักรัทธิธรรมต่อไปจนถึงนักรัทธิธรรมเอกและเปรียญธรรม 1 ถึง 9

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตานี ควรมีเจตนาดีต่อคนในพื้นที่ที่แสดงความตั้งใจเข้ามามีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน ควรมองด้วยใจเป็นกลาง ไม่ตั้งแง่หรือมีอคติ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชัดเจน โปร่งใส และนำไปสู่ผลที่ดีต่อทั้งหน่วยงานและสาธารณะ ควรเปิดใจรับฟัง พร้อมให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตรวจสอบ ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ควรให้กำลังใจคนในพื้นที่เมื่อประสบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ โดยไม่กล่าวถ้อยคำที่ทำให้รู้สึกด้อยค่า และให้คำชี้แนะแนวทางที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาหน่วยงานตำบลตานีควรทุ่มเทแรงสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อชุมชนด้วยท่าทีสุภาพ ให้ความเคารพ ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่กัน ยึดถือแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมอยู่เสมอ และควรร่วมกันแบ่งปันความคิดเห็น คิดค้นแนวทางที่เป็นประโยชน์ เพื่อดำเนินงานให้เกิดผลดีต่อส่วนรวมในระยะยาว ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา โพธิ์ทอง, (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากวิจัย “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะเป็นตัวแบบที่สำคัญต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตานี ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรหน่วยทางราชการ ควรวางแผนนโยบายและจัดทำแผนพัฒนา ที่ส่งเสริมการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ในการดำเนินงานภาครัฐ เพื่อให้การบริหารจัดการมีคุณธรรม โปร่งใส และยึดหลักความดีงามเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนและสังคมโดยภาพรวม

2) หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมให้มีแนวทางร่วมกันระหว่างผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนา รวมถึงพระสงฆ์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจอย่างสม่ำเสมอ ตามความเหมาะสมในแต่ละโอกาส เช่น การฝึกจิตผ่านกิจกรรมสงบจิตใจ การรักษาวินัยทางศีลธรรม การพัฒนาความคิดด้วยหลักธรรม และการเสริมสร้างปัญญา ทั้งนี้

ควรให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องวางแผนส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน โดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ประชาชนมีจิตใจมั่นคง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต และเกิดความสงบสุขทั้งในระดับบุคคลและสังคม

3) หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนควรส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย การศึกษา และการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในกระบวนการบริหารงานภาครัฐ และการพัฒนาท้องถิ่น โดยให้หน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่ร่วมมือกับสถานศึกษา สถาบันการวิจัย และภาคประชาสังคม ในการพัฒนาองค์ความรู้ แนวปฏิบัติ และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน พัฒนา และประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานมีความยั่งยืน สอดคล้องกับวัฒนธรรมและค่านิยมของชุมชนไทยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) องค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ควรสนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัยในการนำหลักธรรมอื่นทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการสนับสนุนในด้านนี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังช่วยหล่อหลอมบุคลากรให้มีจิตใจที่มั่นคง มีความเมตตา และมุ่งเน้นการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมั่นคง โปร่งใส และยั่งยืนในระยะยาว อีกทั้งยังเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อการบริหารงานภาครัฐที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมไทยอีกด้วย

2) องค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตการทำงานประจำวัน เช่น หลักสติ สมาธิ และปัญญา เพื่อเพิ่มความมีวินัย ความรับผิดชอบ และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความเข้าใจอันดี และการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานขององค์กรมีความเป็นธรรม โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

3) องค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ควรทำการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการจัดการด้านอื่น ๆ โดยนำผลที่ได้มาต่อยอดจากงานวิจัยเดิม เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความสามัคคีในการทำงาน และยกระดับคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนอย่างยั่งยืนและมั่นคง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาเปรียบเทียบแนวการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ระหว่างองค์กร
- 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพหน่วยงานภาครัฐด้วยหลักพุทธธรรมสาราณียธรรม 6
- 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ แจ่มยิ่ง. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพรหมบุรี. *อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(5): 391.
- กรมการปกครอง. (2547). *การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- กระทรวงมหาดไทย. (2548). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดการทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- ณัฏยาณี บุญทองคำ. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. (รายงานการวิจัย). เพชรบูรณ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.*
- ณัฏยาณี บุญทองคำ. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. (รายงานการวิจัย). เพชรบูรณ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.*
- นางสาวสุกัญญา โพธิ์ทอง. (2559). *การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระกิตติชัย ปญญาโร (สินคง). (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูพิบูลย์ธรรมสถิต ฐิตสุโข (ยังบุญส่ง). (2563). *การนำหลักสาราณียธรรม 6 ไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลตำบลรอมพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระศรีณญกมล ภททมงคล (ชนะบุญ). (2564). *การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาบัณฑิตวิทยาลัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ศิรินรักษ์ สังสชาติ. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- องค์การบริหารส่วนตำบลตานี. (2564) *ข้อมูลประชากร. แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2564. องค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์.*
- องค์การบริหารส่วนตำบลตานี. (2566) *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570). องค์การบริหารส่วนตำบลตานี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์.*

- อภินันท์ จันตะนี. (2549). การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ. ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด. (2562). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักส
ราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.